

WSTĘP

Najnowsze tendencje rozwoju zabezpieczenia wierzytelności przejawiają się zarówno na polu zabezpieczeń osobistych, jak i mających charakter zastawniczy. Są im poświęcone osobne części niniejszego opracowania. Cechą szczególną współczesnych zabezpieczeń z obu tych grup jest znaczne oderwanie od klasycznych, mniej złożonych struktur jurydycznych na rzecz dążenia do tworzenia bardziej skomplikowanych i abstrakcyjnych przedmiotów obrotu prawnego. Pojawiają się także na tym polu refleksje ogólne o teoretycznoprawnym zabarwieniu, które są pod niektórymi względami wspólne dla obu wskazanych grup zabezpieczeń.

Pierwszą część, dotyczącą zabezpieczeń osobistych, otwiera opracowanie prof. dr. hab. Mirosława Bączyka, Sędziego Sądu Najwyższego, poświęcone tendencjom rozwoju poręczenia w najnowszej judykaturze SN i wizji modelu tej instytucji w prawie polskim, a zawierające całościowy zarys struktury problematyki poręczenia. Analizie zostały poddane kluczowe problemy tej instytucji z punktu widzenia judykatury, a mianowicie ewolucja modelu poręczenia, w tym jego poszczególnych odmian, oraz konstrukcja prawna poręczenia w najnowszym orzecznictwie SN, w tym określenie tzw. długu poręczyciela, zagadnienie poręczenia generalnego, kwestia konwersji zobowiązania wekslowego w poręczenie cywilne oraz zawiadomienia poręczyciela o opóźnieniu dłużnika, a także poręczenia za dług przyszły. Autor poddał także analizie zakres odpowiedzialności poręczyciela oraz akcesoryjność poręczenia i omówił zarzuty poręczyciela oraz implikacje prawne subrogacji, zwłaszcza w kontekście zjawiska wielości zabezpieczeń.

Zabezpieczeń osobistych w obrocie międzynarodowym dotyczy z kolei opracowanie prof. dr. hab. Jacka Góreckiego, opisujące kolejne akty prawne

stanowiące etapy ujednolicenia tej regulacji w prawie europejskim i szerszym prawie międzynarodowym. Autor omawia następnie szczegółowo tę problematykę na obszarze prawa kolizyjnego, ze szczególnym uwzględnieniem rozporządzenia Rzym I, także w aspekcie ochrony konsumenta.

Charakter prawny kaucji jako zabezpieczenia wiarygodności jest przedmiotem opracowania prof. dr. hab. Andrzeja Janiaka, który rozważając różne jej koncepcje, od zastawniczych do przewłaszczeniowych, skłania się bardziej w kierunku tego ostatniego ujęcia, ale wskazuje na istotne ograniczenia przedmiotowe, a także na duże podobieństwo konstrukcyjne kaucji do wadium, zaliczki czy zadatku.

Upoważnienie udzielone bankowi przez posiadacza rachunku bankowego do pobrania środków na spłatę jego zobowiązań wynikających z umowy pożyczki/kredytu bankowego analizuje dr Anna Rzetelska, biorąc pod uwagę skuteczność prawnego zapobieżenia wykorzystywaniu przez banki, dysponujące tym upoważnieniem, ich przewagi organizacyjnej i ekonomicznej wobec posiadacza rachunku.

Kryteria wykorzystania rachunku powierniczego i bariery jego upowszechnienia w praktyce zabezpieczenia umów konsumenckich omawia dr Bartłomiej Gliniecki, wskazując zwłaszcza na ich doniosłość w odniesieniu do kontraktów deweloperskich.

Zagadnieniu rozgraniczenia konstrukcji prawnej poręczenia od kumulatywnej odpowiedzialności za dług poświęcone jest opracowanie mgr Ewy Kosior, wskazującej odmienne elementy konstrukcyjne obu tych instytucji przy jednoczesnym ich podobieństwie funkcjonalnym.

Część drugą, poświęconą prawom zastawniczym, otwiera opracowanie prof. dr. hab. Tomasza Sokołowskiego dotyczące najnowszych tendencji ewolucji hipoteki, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeby ochrony sytuacji prawnej i ekonomicznej nabywców nieruchomości mieszkaniowych na kredyt zabezpieczony hipotecznie.

Z kolei dr hab. Jacek Mazurkiewicz, sięgając do bardzo nowoczesnych konstrukcji prawnych, omawia zastaw na prawach do wizerunku oraz do innych praw funkcjonujących w przestrzeni informatycznej, wskazując na celowość stworzenia pojęcia zastawu trzeciej generacji.

Pojęcie „adekwatnego” zabezpieczenia wiarygodności analizuje dr Lechosław Kociucki, omawiając kolejno różne przesłanki ewentualnego stwierdzenia nadmiernego zabezpieczenia.

Ewolucję zasady akcesoryjności w odniesieniu do poszczególnych praw zastawniczych, na tle różnych przejawów zasady akcesoryjności w polskim

prawie cywilnym, omawia dr Aleksander Raczyński, wskazując na alternatywę w postaci ściśle juretycznego powiązania prawa akcesoryjnego z prawem głównym albo w postaci funkcjonalnego powiązania samodzielnych praw.

Mgr Karol Szadkowski analizuje zasadnicze problemy umowy o ustanowienie subintabulatu, lokalizując je na tle formy tej umowy oraz jej *quasi*-obligacyjnych skutków.

Perspektywę ustanowienia zastawu na ogóle praw i obowiązków współnika w spółce osobowej omawia mgr Tomasz Wojech, wskazując, że jest to możliwe ze względu na zbywalny charakter tych praw.

Rozważania przedstawione w niniejszym zbiorze stawiają jako cel nadrzędny uchwycenie różnorodnych zabezpieczeń wierzytelności w ich relacji do związanych z nimi pozostałych elementów obligacyjnych sytuacji prawnych, składających się zwykle z kilku stosunków prawnych. Wszystkie przedstawione niżej analizy cechuje znaczne nasilenie elementu dynamicznego w funkcjonowaniu omawianych instytucji prawnych, a przede wszystkim dążenie do dokładnego zrekonstruowania, także w aspekcie czasowym, katalogu i charakteru uprawnień i obowiązków wszystkich podmiotów tych złożonych, akcesoryjnych sytuacji prawnych.

Chciałbym na koniec podziękować mgr. Karolowi Szadkowskiemu za znaczny trud organizacyjny włożony w zebranie wszystkich opracowań.

Tomasz Sokołowski